

SLOVENSKI

Poročevalac

Direktor: Rudi Janžaba - Odgovorni urednik: Sergej Vošnjak - Tiska tiskarna Slovenskega poročevalca - Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 4, telefon 55-22 do 55-25 - Uprava: Ljubljana, Čopova ul. 50/III, telefon 45-75 in 46-21 - Oglasi oddelek: Ljubljana, Kardeljeva ulica 5, telefon 38-96 za ljubljanske naročnike 24-83, za zunanje 38-32 - Poštni predaj 28 - Tek. račun NB 691-90321-0 - Mesečna naročnina 140 din

Ob tednu matere in otroka

Vsakoletno praznovanje Tedna matere in otroka je postalo v zadnjih letih že ustaljena tradicija. To praznovanje nam je vsako leto pomagalo izpolniti precej potrebnih nalog, ki zahtevajo skrb in zaščito matere in otroka, ki pomenijo priznanje plemenitemu materinstvu in ki so praznik v naših družinah. Bolj kakor prejšnja leta je letos v Tednu matere in otroka poudarek na naši družini prav zato, ker je družina tista drobna celica, v kateri raste in se razvija naše bodoče pokolenje. Ta naš mladi rod mora biti klen, telesno in duševno zdrav, da bo zmogel zavzeti dostojno mesto v naši novi socialistični družbi, da bo kos življenju in nalogam pri ustvarjanju lepšega in boljšega sveta, za katerega se danes trudimo mi vsi.

Družina! Njej naj velja v letošnjem tednu naša posebna skrb, družini, v kateri se rodijo, negujejo in vzgajajo naši otroci, naša mladina, naša bodočnost. Predvsem so tu stariši, ki morajo čutili, da je ta teden njihov! Naj se poglabljajo vase, naj odkrito in iskreno pogledajo na svoj svet, velikega poslanstva - vzgojno delo. Ali so storili vse, da so otroku omogočili zdravje, rast in napreden razvoj? Živi družina v nepotrebnih težavah? Morda je oče pijanec, ki posega v svoji strasti tudi po denarnih dokladah, katere mu daje država za otroke? Morda je celo mati stopila na njegovo pot ali kako drugače zapravlja, da so otroci po njeni krivdi prikrajšani za najpotrebnejše, po drugi strani pa gledajo v obeh slabih zgledih. Takih primerov morda ne bo mnogo in se bodo nekateri od branju teh vrstic oddahnili, češ moji otroci ne trpijo pomanjkanja. Naj si oba roditelja odkrito pogledata v oči in naj povesta, kako je sicer v družini. V kakšnem okolju rasejo otroci? Morda so v družini prepripi ali celo pretepanje, morda hodi vsak svojo pot, v sporazumni brezbrzičnosti drug do drugega, iščoč vsak svoje zabave in svojih novih čustvenih nagnjenj. Zivita morda samo še zato skupaj, ker so v družini otroci? Vendar morata vedeti: mimo otrokovih oči in njegovega dojemanja ne gre najmanjša stvar, nič mu ne ostane tuje in skrito. Otrok ljubi oba in se nagiba zdaj na to, zdaj na drugo stran, išče poti in opravila za dejanja obeh in - sodi. Otrokovo srce je najboljši sodnik. Morda je žalosten in zagrenjen, odmika se obema, zalide na svoja pota in se odtuji, odmika se čustveno in duševno. Kam bo zašel? Ali se ne bosta morda oba nekoč zgrznila ob njegovi poti, ki bo peljala v slabo, zezovala ob misli, da sta ga s svojim ravnanjem pogrnala na to pot? Za otroka in njegovo srečo je treba marsikaj žrtvovati, tako boleštni ponos, prepire in sovraštva, živčnost in nestrpnost, da bo rasel, kakor mora, v zdravem okolju, da bo spoštoval starše in z njimi vse starejše ljudi, da bo veroval v ljudi in v življenje, ki mu gre nasproti.

Vzgojne naloge so enakomerno porazdeljene na oba roditelja. Vzgoja pa zahteva tudi casa, ki ga za otroka morata imeti. Otrok ne sme tipati sam za rešitvijo vprašanj, na katera naleti pri svojem razvoju. Stariši mu morajo biti tudi prijatelji, da se bo z zaupanjem obračal nanje. Vzgajati ga je treba k dobremu, usmerjati mu njegovo hotenje v zdravo, vzgajati ga za življenje, za realno življenje. Ne bo odveč, če bodo stariši nadzorovali njegovo čtivo in filme, ki si jih ogleda. Ne samo nadzorovali, temveč morajo imeti tudi čas za pogovor o vsem tem. Kar gre brez posebnih vtisov in razmišljanj mimo starejših, zapušča v mladini čestokrat svoje močne vplive, v mnogih primerih žal tudi slabe. Z otrokom se je treba pogovoriti in mu jasno osvetliti vse problematične strani, zlasti strani nam tujega, neresničnega in nezivljenjskega, največkrat fantastičnega filmskega in v nekaterih primerih tudi knjižnega sveta.

To so drobci vzgojnih vprašanj, ki se nam vsiljujejo ob raznih sodnih procesih proti mladini, ki je zašla v kriminal in ki smo v zadnjem času nagajali vse, da so otroku omogočili zdravje, rast in napreden razvoj? Vsi otroci niso enaki. Nekateri so bolj občutljivi, drugi bolj odporni. Vsi imajo različne talente in sposobnosti. Nekateri so bolj aktivni, drugi bolj pasivni. Nekateri so bolj občutljivi, drugi bolj odporni. Vsi imajo različne talente in sposobnosti. Nekateri so bolj aktivni, drugi bolj pasivni.

Vinodolska hidroelektrarna začne danes redno obratovati

V podzemeljski strojnici v Triblju nad Crikvenico bo danes dopoldne potembna slovesnost ob začetku rednega obratovanja naše največje doslej zgrajene hidroelektrarne Vinodol.

O vinodolski hidroelektrarni se je že mnogo pisalo. To je razumljivo, saj gre za največji povojni gradbeni objekt na Hrvaškem, ki je sedaj v svojem prvem delu dovršen. Pa tudi ves način gradnje te hidroelektrarne je svojevrsten in redkost, tako po prirodnih okolnostih, kakor tudi po izvedbi. Malo je elektrarn, ki bi izkoriščale tako velik vodni padeč kakor vinodolska, pri kateri znaša višinska razlika med akumulacijskim jezerom Bajer in podzemeljsko strojnico v Triblju kar 650 metrov. Graditi takšen sistem za izkoriščanje vodne sile v kraškem predelu Gorskega Kotara brez kakke vpetje reke, kjer teče le nekaj večjih potokov, je bila velika smelost. Toda meteorologi in geologi so na podlagi opazovanj ugotovili, da ima prav to področje v vsej Jugoslaviji največ padavin, namreč nad 4000 mm na leto in da je mogoče zbrati te vode v velikih umetnih jezerih. Znani so primeri, da je v Gorskem Kotaru v enem mesecu padlo do 950 mm dežja, t. j. približno toliko, kakor povprečno vse leto v Zagrebu. Geologi so temeljito preiskali teren na podlagi dobljenih sigurnih podatkov pa so nato projektanti našli najboljše tehnične rešitve.

Sedem let je poteklo, odkar se je začela gradnja posameznih objektov hidroelektrarne. Danes, ko je prva etapa graditve vinodolskega sistema dovršena lahko rečemo, da so naši strokovnjaki dobro opravili svoje delo in da se po vseh reševanjih lahko merijo

Nota FLRJ Bolgariji

Odločno zavračamo grožnje Bolgarije

Beograd, 31. maja (Tanjug). Ker odločno zavrača ultimativne grožnje bolgarske vlade o nadaljnjem poslabšanju ravnanja z jugoslovanskim diplomatskim predstavništvom v Sofiji, je vlada FLRJ danes obvestila bolgarsko vlado, da bo za primer, če bi bile te grožnje uresničene, prisiljena storiti ustrezne ukrepe proti bolgarskemu predstavništvu v Beogradu na načelu točne recipročnosti. V notii jugoslovanskega ministrstva za zunanje zadeve, ki je bila danes poslana bolgarskemu veleposlanstvu v Beogradu, je rečeno, da vlada FLRJ odklanja odgovornost za posledice, ki

bi mogle nastati zaradi takega ravnanja, ki so ga vsilile bolgarske oblasti. Nota pripominja, da bo odgovornost v tem primeru padla izključno na bolgarsko vlado in njene organe.

Jugoslovanska vlada prav tako odločno zavrača kot neresnične trditve v bolgarski notii z dne 22. maja t. l. glede omejenega gibanja uslužbencev bolgarskega veleposlanstva v Beogradu. Nota opozarja, da so bolgarske oblasti že novembra 1949 omejele gibanje jugoslovanskim uslužbencem v Bolgariji za več bolgarskih področij, ki so jih razglasile za prepovedano cono. Jugoslovanska vlada je večkrat protestirala tako proti tem ukrepom, kot tudi proti vsem korakom bolgarskih oblasti, katerih namen je bil, da bi jugoslovanskim diplomatskim zastopnikom onemogočili normalno opravljanje dolžnosti. Ker so bili vsi ti protesti brez odziva in ker je bolgarska vlada ne le nadaljevala s takimi praksami, marveč je začela celo nedovoljeno zasledovati

Zahvala tov. Edvarda Kardelja za pozdrave in čestitke za operacijo

Beograd, 31. maja. Odkar je bilo objavljeno prvo sporočilo o uspehi operaciji podpredsednika vlade FLRJ in ministra za zunanje zadeve Edvarda Kardelja, so prešli v njegovi pisarni mnogo brzojavk in pism iz raznih krajev države in inozemstva, v katerih mu pošiljatelji izražajo čestitke ter želje za čimprejnejšo ozdravljenje.

Tovariš Kardelj ne more neposredno odgovoriti na številne brzojavke in pisma, o katerih je bil redno obveščen, zato se po tej poti zahvaljuje vsem, ki so mu poslali pismene ali brzojavne pozdrave in čestitke k uspehi operaciji.

Iz kabineta ministra za zunanje zadeve.

Maršal Tito na razstavi umetniške fotografije

Beograd, 31. maja. Danes dopoldne ob 11. uri si je maršal Tito ogledal prvo mednarodno razstavo umetniške fotografije v Beogradu. Pred poslopjem na Terazijah, v katerem je razstava, sta sprejela maršala v ime prireditelne odbora Josip Bosnar in Djordje Skrgin, ki sta mu tudi pokazovala posamezne slike in avtorje na razstavi.

Ugodna kritika gostovanja plesnega ansambla LR Srbije v Angliji

London, 31. maja. Londončan in Nation« prinaša obširno poročilo o predstavi državne ansambla narodnih plesov Srbije, ki je že nekaj dni na gostovanju v Veliki Britaniji. Časnik piše, da so plesi jugoslovanskih narodov izredno lepi. Samozavestna energija v plesu jugoslovanskih plesalcev je očarljiva, piše list. V njihovem plesu je tista moška moč in prožnost mišičevja, ki daje spontano gracio, posebno pa v čisto moških plesih, kot so stilizirane bitke, ki jih plešejo ob bobnu, ter lahki uravnovešeni ritmični koraki, ki se razvijajo v veliki crescendo moči. Nagli gibi nog in valovanje kril živahnih barv so zanimivi za oko in napravijo nenavadno močan vtis.

jugoslovanske uslužbenice v Sofiji, je bila vlada FLRJ prisiljena omejiti svobodo bolgarskim uslužbencem v Jugoslaviji, da bi dosegla recipročnost. Hkrati je v skladu s svojo politiko dobrih sosednih odnosov poslala bolgarski vladi predlog za odpravo kankršne koli omejitve gibanja diplomatskega osebja na podlagi striktno recipročnosti. Bolgarska vlada pa je ne le zavrnila ta predlog, marveč nadaljevala z zaostrovanjem režima do jugoslovanskih zastopnikov v Sofiji. Z nota z dne 30. aprila t. l. je skušala bolgarska vlada neresnično naslikati ta dejstva, sklicujoč se na domnevno preganjanje bolgarskega odpravnika poslov v Beogradu Ivanova pri njegovem potovanju v Skoplje. Jugoslovanska vlada je v današnji notii odločno zavrnila te obtožbe kot zlobne in izmišljene, trdeč, da je avtomobil Ivanova večkrat prekršil temeljne predpise v gibanju motornih vozil, tako da so organi jugoslovanske prometne milice morali pri neki priložnosti opozoriti Ivanova na spoštovanje prometnih predpisov. Opravičilo, ki ga je tedaj Ivanov dal jugoslovanskim prometnim organom, je rečeno na koncu jugoslovanske note, najbolje pobja vse izmišljotine, ki jih navaja bolgarska vlada v zvezi s tem primerom.

Iz Vrhovnega sodišča FLRJ

Vrhovno sodišče so sprejela do danes že veliko število tožb po Zakonu o upravnih sporih, ki je stopil v veljavo dne 9. maja t. l. Toda v mnogih primerih je zapazeno, da te tožbe niso sestavljene tako, kot to zakon odreja. Zaradi tega jih redno vračajo strankam s pozivom, da jih popravijo, s tem pa se ustvarjajo odvečni stroški tako za same stranke, kakor tudi za sodišče in otežkoča končna rešitev spora. Stranke pa so pri tem tudi v nevarnosti, da bodo njihove tožbe kot nepopolne odbite.

Zaradi tega opozarjamo državljane, da tožbe v upravnih sporih sestavljajo na način, ki je odrejen v členu 24 Zakona o upravnih sporih, posebno pa, da morajo k tožbi priložiti tudi akt, ki ga s tožbo izpodbijajo v originalu ali prepisu, kakor tudi prepis tožbe in vseh prilog k tožbi, za toženi državni organ in za vsako zainteresirano osebo, v kolikor ta obstoji.

Vse to rožljanje z orožjem na naših mejah, kateremu se bo sedaj pridružila še vojaška parada v Gorici, nas le preveč spominja na stvari, ki se dogajajo na naših mejah s sateliti Sovjetske zveze. Nedvomno so tudi vsa ta zadržana sovražna dejanja proti naši državi posledica jačanja fašizma v Italiji in nemoči krščanskih demokratov, ki s svojo oportunistično in iredentistično politiko popuščajo fašističnemu vojnemu hujskaštvu, namesto da bi vodili odločno protifašistično politiko in skušali odpraviti usodne napake iz preteklosti. Mi smo nudili Italiji dovolj možnosti, da prijateljsko uredimo vsa sporna vprašanja. Neštetokrat so jih naši odgovorni predstavniki pozvali k temu, da bi zboljšali odnose med obema državama, toda na vse to oni odgovarjajo z anarhističnimi napadi na naše diplomatske predstavnike in z rožljanjem orožja na naših mejah.

Predrzno izzivanje

Odnosi med sosedno republiko Italijo in našo državo so se v zadnjih mesecih znatno poslabšali. Tudi prej so bile izjave italijanskih odgovornih politikov o želji po prijateljskih odnosih z nami le bolj formalnega značaja, saj so take izjave spremljale nenehne kleветniške kampanje proti naši državi. V zadnjih mesecih pa so se tem kampanjam pridružila dejanja, ki kažejo na očitno sovražno razpoloženje in jih je mogoče primerjati le še z ukrepi, kakršnih se poslužujejo proti naši državi Sovjetska zveza in njeni sateliti.

Prvo tako dejanje je predstavljalo zadržanje italijanskih diplomatskih predstavnikov v naši državi ob priliki prvomajske parade, katere se demonstrativno niso udeležili in se s tem pridružili kominformovskim diplomatom.

Sledila je oprobna gonja proti našemu vojaškemu atašeju pri veleposlanstvu v Rimu, podpolkovniku Kodriču. Na namig italijanskih vladnih krogov je del italijanskega tiska pričel objavljati obrekovne članke proti podpolkovniku Kodriču, čemur je sledilo uradno diplomatsko sporočilo, da njegova prisotnost v Rimu ni več zaželena. Hkrati so v Rimu očajali stražo pred našim poslanstvom in sedež našega vojaškega odposlanstva. Vsa ta dejanja kažejo na odkrito posnemanje kominformovskih metod.

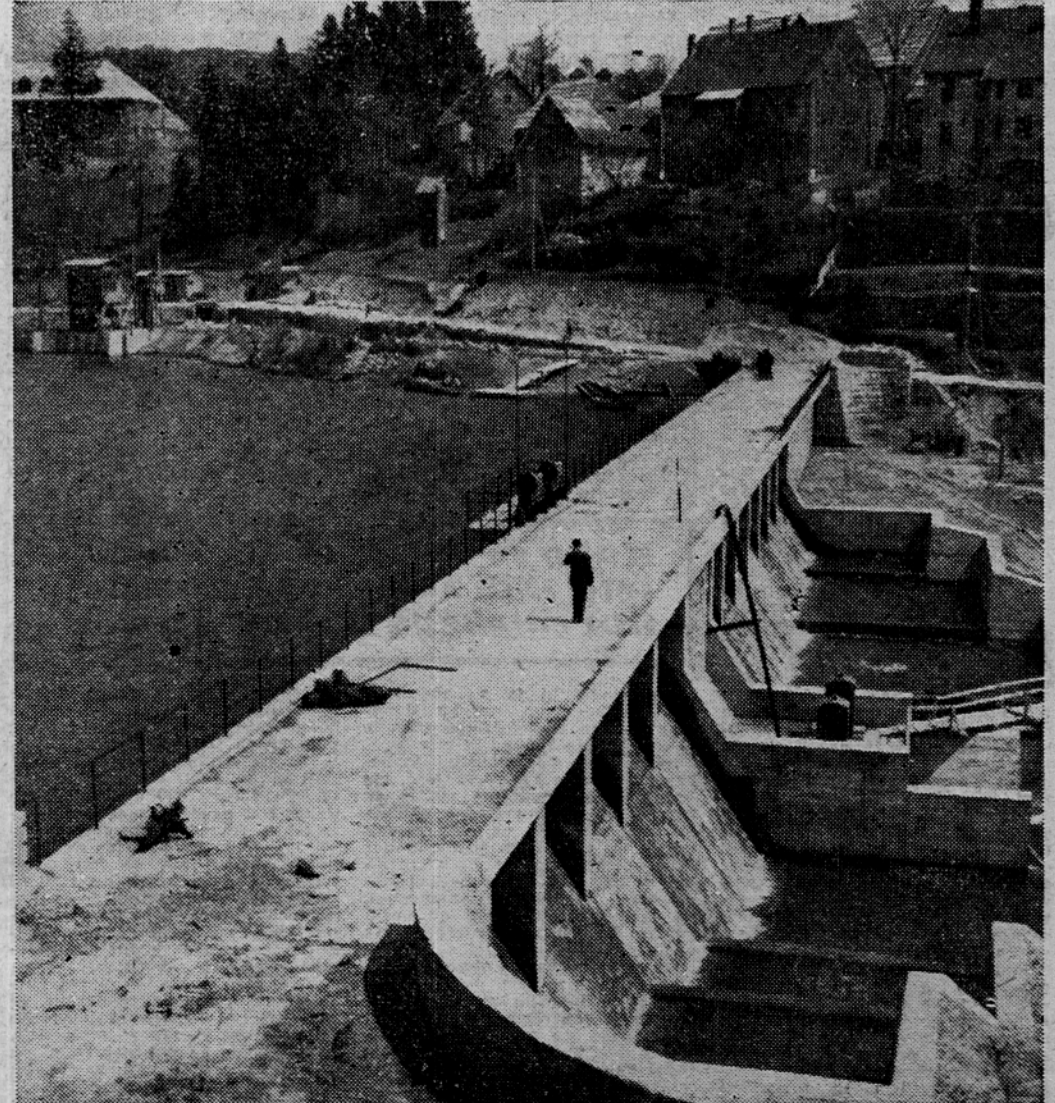
V vrsto teh odkrito sovražnih dejanj spada tudi arretacija Dušana Fortiča, tiskovnega svetnika pri našem poslanstvu v Rimu. Čeprav hočejo v italijanskih vladnih krogih sedaj prikazati stvar kot nepomembno pomoto, je jasno, da je bila arretacija izvedena načrtno in premišljeno. Kaže, da hočejo italijanski vladni krogi prav tako kot države sovjetskega bloka čim bolj otežiti bivanje naših diplomatskih predstavnikov v njihovi državi ter s tem zaostrijo odnose med obema državama.

V tej vmeini posnemanja kominformovskih metod so šli v Italiji še dalje. Določili so, da bo na njihov državni praznik 2. junija vojaška parada tudi v Gorici, t. j. neposredno ob meji z našo državo. V Gorici so bila doslej že nešteta iredentistična in polvojaška zborovanja, izrazito izzivalnega značaja, kajti drugače bi nedvomno za zborovanja raznih bojovniških združenj izbrali kak drug, primernejši kraj v središču države. Ko so bile okrog 20. marca v Trstu fašistične demonstracije, so se v okolici Gorice vršili vojaški manevri italijanske vojske. Italijanske ladje so čakale v Trzinu, da odpelejo vojsko v Trst.

Vse to rožljanje z orožjem na naših mejah, kateremu se bo sedaj pridružila še vojaška parada v Gorici, nas le preveč spominja na stvari, ki se dogajajo na naših mejah s sateliti Sovjetske zveze. Nedvomno so tudi vsa ta zadržana sovražna dejanja proti naši državi posledica jačanja fašizma v Italiji in nemoči krščanskih demokratov, ki s svojo oportunistično in iredentistično politiko popuščajo fašističnemu vojnemu hujskaštvu, namesto da bi vodili odločno protifašistično politiko in skušali odpraviti usodne napake iz preteklosti. Mi smo nudili Italiji dovolj možnosti, da prijateljsko uredimo vsa sporna vprašanja. Neštetokrat so jih naši odgovorni predstavniki pozvali k temu, da bi zboljšali odnose med obema državama, toda na vse to oni odgovarjajo z anarhističnimi napadi na naše diplomatske predstavnike in z rožljanjem orožja na naših mejah.

Film o Jugoslaviji bodo v ZDA predvajali po televiziji

Zagreb, 31. maja. (Tanjug) Filmska ekipa ameriške agencije za vzajemno varnost snema film o Jugoslaviji, ki ga bodo vrtili po televizijskih postajah v ZDA. Ob sodelovanju strokovnjakov »Jadran« film snema že nekaj dni kulturno in gospodarsko življenje Zagreba. Snemala bo še v Beogradu in Splitu, verjetno pa tudi v Dubrovniku. Snemanje celotnega filma bo trajalo mesec dni.

Cez pregrado umetnega jezera Bajer so speljali cesto do Fužin. Ob jezeru (na levi strani slike) je majhna hišica za avtomatične čistilne naprave. S tega mesta odteka voda po 10 km dolgi poti skozi predor pod Fužinami, cevovod Ličko polje, predor Koblijak-Razomir in Jekleni tlačni cevovod do 650 metrov niže ležeče podzemeljske strojnice v Triblju nad Crikvenico.

ZASEDANJE MEDNARODNE KONFERENCE DELA

Naša delegacija bo podprla akcijo OZN za pomoč nerazvitim deželam

Od 4. do 28. junija bo v Zenevi 35. zasedanje Mednarodne konference dela, ki je eden od treh organov Mednarodne organizacije dela (drugi njen organ je Upravni odbor, tretji pa Mednarodni urad dela). Kot specializirana ustanova OZN zavzema ta organizacija posebno vidno mesto, saj je njena naloga, da dela za izboljšanje življenjskih in delovnih pogojev delovnih ljudi. Kot taka je tudi zelo važen činitelj v boju za mir in napredek v svetu.

Našo državo bo letos zastopala na tej konferenci 12-članska delegacija pod vodstvom predsednika Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno politiko vlade LR Slovenije ministra dr. Jožeta Potrča, ki je večeraj zjutraj odpotovala iz Ljubljane. Pred odhodom delegacije je naš novinar obiskal dr. Potrča, ki je odgovoril na nekatera vprašanja. Iz tega razgovora posnemamo naslednje:

«Od vprašanih, ki so na dnevnem redu tega zasedanja, smatra naša delegacija za najbolj važno vprašanje minimalnih norm socialnega zavarovanja, o katerem bodo razpravljali tudi še prihodnje leto. Mnogo je namreč še takih dežel, kjer socialnega zavarovanja sploh še nimajo in kjer se bore delovni ljudje še za svoje osnovne življenjske pravice. Po važnosti je na drugem mestu vprašanje tovarniških komitejev, kajti vsak napredek v demokratizaciji upravljanja podjetij predstavlja v današnjih razmerah dejansko prispevek k utrditvi mednarodnega mira. Pri tem je dr. Potrč poudaril, da naših naprednih, edinstvenih oblik upravljanja preko delavskih svetov in upravnih odborov sicer ni mogoče primerjati z nobeno podobno ustanovo v svetu, da pa imamo vendarle tudi v mnogih drugih deželah, posebno v Nemčiji, Avstriji in Franciji razvojne klime takih oblik. »Mednarodna konferenca dela,« je dejal dr. Potrč, »je vsekakor za nas velikega pomena in to iz dveh razlogov: na eni strani imamo tako možnost, seznaniti sodelujoče predstavnike 65 držav z velikimi, zgodovinsko pomembnimi spremembami pri nas, na drugi strani pa se tudi tako uspešno borimo zoper poizkuse Sovjetske zveze, da bi nas oddvojila od mednarodnega delavskega pokreta.»

Nekaj podrobnosti o bolgarski denarni politiki

Beograd, 31. maja (Tanjug). Denarna reforma, ki so jo pred nekaj dnevi izvedli v Bolgariji, je v vsi teži pritišla na široke delavske množice, saj je v glavnem reforma favorizirala bolgarski birokratski aparat. Uslužbencem »posebno vlogo« kot oficirjem, partijskim funkcionarjem in drugim so zamenjali denar po tečaju 1:4. Tudi pri ostalih uslužbencih je bilo več kategorij. Nekateri so dobili za 100 levov 2 leva, drugi 3 itd. Pri vseh zamenjavah pa so bili uradniki in najugodnejšem položaju.

Tik pred denarno reformo so oblasti prisilno odkupovale kmetijske pridelke. Tako so kupovali žito po ceni 1500 levov za stot, četudi je njegova dejanska vrednost na svobodnem trgu 8000 levov. Čim pa so odkup izvedli, so kmetom zamenjali zasluženi denar po tečaju 100:1. Vsi dolgoviki kmetov državi, davki, posojila itd., gredo v prid države po tečaju 100:4.

Jasno je, da je takšna denarna reforma izzvala v vseh krajih Bolgarije veliko nezadovoljstvo. Poročajo, da je bil

lo v Sofiji mnogo samomorov, za »javni red« pa so oblasti morale mobilizirati vso policijo, armado in agente državne varnosti.

RAZPRAVA V RIMSKEM PARLAMENTU

Zgodovina se ponavlja

Rim, 31. maja (Tanjug). V nadaljevanju razprave o predlogu zakona o prepovedi neofašistične delavnosti v italijanskem parlamentu je socialistično-demokratski poslanec Calosso obtožil italijansko vladno, da je neposredno odgovorna za prebujanje fašizma, ker ni pravčasno storila potrebnih ukrepov, da bi ga zatrla. Zaradi te izjave so Calossa napadli monarhistični in neofašistični poslanci.

Liberalci so kakor poprej v senatu nastopili proti temu predlogu, poudarjajoč, da je leta v bistvu nedemokratski. Liberalci Capua je očital večini

Liberalci so proti prepovedi neofašistične gibanja — Turinska „Stampa“ primerja položaj letom pred Mussolinijevim režimom — Neofašisti vztrajajo pri svojih načrtih — Premoženi bivšega kralja so razdelili med dediče — Tudi Vatikan dobil svoj delež

v parlamentu, da je deloma kriva, da se je neofašizem utrdil. Kritiziral je stalistične parlamentarne večine, ki je spogostokrat preganjala tudi dobrohotne fašiste brez sleherne krivde. Poslanec KP Italije Audisio je obdolžil vladno, češ da je kriva prebujanja neofašizma, pri čemer je poudaril, da ni poprej

ničesar ukrenila proti porajanju fašizma, pač pa je celo z nekaterimi zakoni pospešila njegov razvoj. Audisio je naštel 10 različnih fašističnih organizacij v italijanskem socialnem gibanju, ki zahtevajo, naj bi gibanje v celoti posnemalo bivšo fašistično stranko.

V naprednih Italijanskih političnih krogih so čedalje bolj za skrbljeni spritko krepitve neofašizma v Južni Italiji. Turinska »Stampa« poudarja, da so neofašisti v predvolilni kampanji mnogokrat izpicali svoje fašistične nazore in da potemtakem ni nikarkršnih težav, da bi jih postavili izven zakona. Po mnenju časnika nastaja sedaj ob udeležbi industrijskih in plutokratskih krogov približno takšen položaj, kakršen je bil pred Mussolinijevim režimom.

Neofašistični časniki, med njimi tudi rimski časniki »Il Secolo« pa čedalje bolj trdovratno zahtevajo, naj se spremeni sedanja sestava vlade, dasiravno priznavajo, da tega ne bo mogoče izvesti pred prihodnjimi političnimi volitvami. »Il Secolo« svetuje dopisnikom ameriških časopisov v Rimu, naj sprejme svoje mišljenje o fašizmu in naj končno že razumeje pravice Italije.

POD STEBRI 2000 LETNE KULTURE

Vidiš, brat! Kako modro vzgajamo svet že 20 stoletij — kolena in upognjena glava!...

Santina vodi šovinistično sovraštvo do Slovencev

Protesti v jugoslovanski coni STO proti dejavnosti fašističnega škofa

Koper, 31. maja (Tanjug). Prebivalstvo v mestih in vaseh jugoslovanske cone STO je več dni soglasno zahtevalo, naj duhovniki prekinjejo sleherni stik s tržaškim škofom Santinom, znanem po njegovi profašistični dejavnosti.

Delavci tovarn »Ampelca« in »Arrigonia« iz Izoli so s svojega sestanka poslali krajevne mu

župniku pismo, v katerem opozarjajo, da je tržaški škof Santin poslušal izvrševalec imperialističnih težnjav rimske vlade. Podobna pisma so poslali župniku uslužbenci in delavci mnogih drugih podjetij.

Slovinci in Italijani 3. osnovne enote SIAU v Kopru opozarjajo v svojem pismu koprškega župnika Brunija, da Santina v njegovem delu vzpodbujajo šovinistično sovraštvo do slovenskega prebivalstva v teh krajih in da je vidni eksponent iredentističnega in neofašističnega gibanja v Trstu.

Prebivalstvo in delovni kolektivni jugoslovanske cone STO pošiljajo hkrati pisma tudi ljudskim odborom, v katerih zahtevajo od njih, naj ukrepejo vse potrebno, da bi onemogočili poskus Santina, da bi s pritiskom in zastraševanjem pridobil duhovniške jugoslovanske cone STO za uresničitev svoje iredentistične politike.

Schuman o nemškem vprašanju

Splošna pogodba je prehodnega značaja — Francoska vlada se strinja s mejo Odra—Nisa

Pariz, 31. maja (AFP). Francoski zunanji minister Schuman je večeraj izjavil, da splošna pogodba z Nemčijo ni mirovna pogodba. Splošne pogodbe so samo prehod od zasebnega statuta k dokončni mirovni pogodbi, njihov smoter pa je, da bi Nemčiji vrnil največji del notranje in zunanje suverenosti z istočasno odgovornostjo. Ko je govoril o omejitvah, je Schuman dejal, da bo Zahodna Nemčija še zasedena »ne zato, ker se ne strinja s tem, pač pa zato, ker je to naša pravica, ki je ostala ista po podpisu splošnih pogodb.« Ko govorimo o obrambi Berlina, je pripomnil Schuman — ne gre v bistvu za naše obveznosti, da moramo braniti prebivalstvo bivše nemške prestolnice, marveč tudi za varstvo naših pravic.

Schuman je dalje govoril o odnosih s Sovjetsko zvezo poudarjajoč, da ni ničesar, kar bi oviralo pogajanja z ZSSR o mirovni pogodbi z Nemčijo.

Kar zadeva poslednjo sovjetsko noto Nemčiji, je Schuman izjavil, da predstavlja leta odstop od prejšnjih not glede na možnost sporazuma. ZSSR zahteva tokrat samo to, naj bi se nemudoma začela pogajanja o mirovni pogodbi, nato pa naj bi se Nemčija združila. Schuman je poudaril, da se francoska vlada strinja z mejo na Odrin in Nisi.

Policija preiskala prostore CK KP Francije

Pariz, 31. maja. (AFP) Pariška policija je danes napravila temeljito preiskavo v prostorih komunistične partije Francije, zlasti v poslopiju centralnega komiteja v Parizu. Preiskava je bila tudi v prostorih Generalne konfederacije dela. Pri tem so bile udeležene znatne policijske sile. Več članov KP so odpeljali v prefekturo.

Uspešno delo evropske skupščine

Strasbourg, 31. maja (Reuter). Evropska posvetovalna skupščina je večeraj sprejela v načelu predlog britanskega zunanjega ministra Edena o zvezah Evropskega sveta z evropsko obrambno skupnostjo ter premožno in jeklarsko skupnostjo. Nemški socialisti so se vzdržali glasovanja izjavljajoč, da nečijo biti vezani s pogodbo o obrambi. Potem je bil soglasno sprejet predlog o odnosih med organizacijami za evropsko gospodarsko sodelovanje in Evropskim svetom. Skupščina je prav tako sprejela resolucijo, ki odobrava sklenitve pogodbe o organizaciji evropske obrambne skupnosti. Pri glasovanju o resoluciji, ki določa

kakšni naj bi bili stiki med evropsko obrambno skupnostjo in Vel. Britanijo, se je večina britanskih predstavnikov vzdržala glasovanja.

Skupščina Evropskega sveta je s tem sredi končala prvi del letošnjega zasedanja. Predsednik skupščine De Menthon je izjavil novinarjem, da je bilo delo skupščine izredno koristno in da je bil dosežen napredek glede Edenovega predloga, da bi se Evropski svet povezal z evropsko obrambno skupnostjo za premož in jeklo. De Menthon je pripomnil, da bodo sklep skupščine o nadnarodni oblasti pretresali v svetu ministrov čez 2 meseca.

Kako so se hoteli Italijani leta 1919 zvičajno polastiti Gorenjskega kota

francoski trgovinski minister, op. p.), Loucher in Tardieu, ki jih Stobbia in Rondoni čakata ob vhodu in spremljata v meji uradno, zaupnik in intimni svetovalec Clemenceauja za vsa vprašanja.

»Ob 15.30 sem v Loucherjevem uradu,« nadaljuje Italijanski delegat, »Tardieujem. Niče ne prisostvuje našemu razgovoru. Začetno s določanjem procedure. Mi trije bomo proučili formulo in jo parafirali. Parafirano formulo bodo pokazali edino Clemenceauju. Napravili bodo nato dve kopiji, ki ju bo Clemenceau izročil Lloyd Georgeu in Wilsonu kot formulo, predlagano od fran-

coske vlade, ki jo bo podprla do skrajnosti in ne bo dopuščala nobene modifikacije. Osnova za predlagano rešitev bi bila ustanovitev Reke kot svobodne in neodvisne države kakor Posarje, ter dodelitev kompenzacij Italiji za Dalmacijo. Razpravljamo približno eno uro, ker pa smo morali potem vsi po drugih pošlih in ker smo bili mnenja, da bi stvar hitro opazili, če bi tam manjkali vsi trije, se ločimo z namenom, da se sestanemo nočjo ob pozni uri in da delamo, če treba, vsi noč.

»Iz ministrstva za obnovo industrije na Elizejskih poljih grem potem v finančno ministrstvo v Louvre k novi razpravi o reparacijah, nato pa v hotel, kjer korigiram z Orlandom v dvanajstih ambasadah. Tako razpravljava na samem možnih klepetih nočnjega sestanka ter se popolnoma spoznamo.«

»Ko je hotel že pustiti in miren,« nadaljuje Crespi, »prijahajo ob 10 zvečer drug za drugim Clementi-

otki londonskega pakta so dodelili Italiji razen Pakta in Krka, ki je dodeljen Reki, da zapise Italija dobi mandat nad Albanijo,« nadaljuje Italijanski delegat, »in bo tam gradila železnice, Trbiž in ozemlje pokrajine Bohinske Bistrice bosta dodeljeni Italiji, jeseniški trikot brez Trbiža Avstriji, Jadranska trgovska mornarica bo v celoti dodeljena Italiji na račun reparacij. Ob pol dvanajstih, ko so te točke v načelu ugotovile, stopim k Orlandu, ki je še buden, mu jih razložim in on mi jih v celoti odobri. Potem se vrnem in spravimo vse sporazumno v papir. Precizirajo vse točke, kontrola na zemljevidih in v raznih pogodbah in memorandumih traja do dveh ponoči. Ob dveh ponoči je dokument izdelan in moral bi ga parafirati. Dovolilo mi, da zopet stopim k Orlandu, ki ga naidem v postelji speča. Zbudim ga, mu dam do dokument, ki ga je natipkala gospa Agresti na dveh listih in ki ga Orlando pozorno prečita. Z njim je zelo zadovoljen in mi reče: »Kaj podpisati?«

»Nadaljuje Crespi, »in na stopnicah me obide pomislek. Ali bom potem siguren, da se ne motim? Kdo mi lahko da največje zagotovilo, da je v danih okoliščinah rešitev, za noči najboljša možna za Italijo? Mislim, da bo Orlando jutri zjutraj obvestil Sonnino o poverjenem mi mandatu, zdaj ob tej uri, ob dveh ponoči, pa se mi ne ždi potrebno, da bi ga zbudil. Zato letim v Barzilejave prostore. Zbudim ga ter mu izročim dva lista, ki ju je Orlando odobril. Obrazložim mu izredne pogoje, v katerih sta bila napisana in kako sta določena, da postane francoski predlog. Barzilej žita, razume mimogrede vse položaje in mi ju odobri z veliko prisrčnostjo. Kar podpisati, pravi, in Bog naj nam pomaga, da vse šlo, kot si kombiniram. Vrnem se k svojim francoskim tovarišem, vsi se podpisajo z začetnicami. Tardieu pravi: »Jutri zjutraj ob osmih bo Clemenceau imel dokument, za vse bo konča-

no v teku dneva.« Preden ležem, v mislih pregledujem sprejeti sporazum. Vsebinsko daje značaj prehodni pogodbi z londonskim sporazumom.«

In Crespi nato naštevava, kaj vse dobi Italija po novem sporazumu. Posebno se naglašava, da dobi Italija poleg Trbiža še Bohinsko Bistrico, za katero pravi, »da je oni del jeseniške cone, na kateri tako pravilno Sonnino toliko vidi,« železnice med Italijo in Avstrijo ne bodo imeli jugoslovanski klanovi.«

Drugi dan, 28. maja, je Orlando sklical na sejo italijansko delegacijo. Dokument mi je poslal Tardieu, toda ne kot predlog francoske vlade, ampak Clemenceaujeve čemur kot osebni predlog zelo ugodnega posrednika, Francozi torej, pravi Crespi, niso držali besede. Hoteli so napraviti v nagli, toda Clemenceau si je umislil, »Grižem si ustnice,« píše Crespi, »in molčim.« Ko je bila isti dan seja komisije za kolonije, Italijani na seji niso vedeli, kaj poročati, ker se zaradi reševanja sporov z Jugoslavijo sploh niso mogli pripraviti.

Pod 23. majem piše Crespi v svojem dnevniku: »Grem k Loucherju in Tardieuju. Grenco se pritožujem, da nista spoštovala dogovora o proceduri za sporazum inleu noči. Odgovarjata, da nista mogla napraviti bolje; in razumem, da se Clemenceau ni vedel njunim naporom in da si ni hotel napraviti zadeve.«

»Gremo skupaj na sejo Cetvorice,« nadaljuje Crespi, »na razpravo o finančnih in reparacijskih klavzulah. Dosegli smo vse, kar smo želeli glede meje z Avstrijo, to je Brenner do doline Sese in Trbiž. Londonski pakt je bil popolnoma klavtiliv, ker ni vseboval Sesta in Trbiža ter je bil popraviljen. Jeseniški trikot, ki ga je sporazum minule noči, kriščen zdaj z imenom »pakt Tardieu«, dodelil Italiji, je še vedno rezerviran za vselej.«

Dne 30. maja se je zopet sestala

italijanska delegacija Aldrovandija o poteku seje Cetvorice. Iz zapiskov je izhajalo, da je Orlando dal dolžna komencesje glede otokov v primerjavi s paktom Tardieu. Sonnino je protestiral in se razburjal. »Opazil sem,« piše Crespi, »da je Orlando sprejel tudi bistveno modifikacijo glede sestave reške vlade. Medtem ko je v prvotnem besedilu bilo dogovorjeno, da bodo od petih članov te vlade dva Italijana, en Jugoslovčan, en predstavnik neke druge države in en Rečan, to je predstavnik Jugoslavije, s tem besedilom se popolnoma spremeni značaj vlade Svobodne države.«

V razburjenju je dejal Crespi Orlandu: »Toda ta sprememba je bistvena ter je nasprotna osemu, kar je predlagal Tardieu.« Sonnino je v tem trenutku skočil in zavpil proti Crespiju: »Kako pa ti to veš?« »Vem,« sem mu odgovoril, »ker sem jaz sestavljaval načrt s Sonnino. Sonnino je postal rdeč kot ogenj in dejal: »Kako? Delajo se takšne kombinacije in minister za zunanje zadeve o njih ničesar ne ve?« Ko se je Crespi začel opravičevati, mu je Sonnino zabrusil v obraz, da laže. Nastal je preprič in Orlando je zaključil sejo.

»Tako je,« zaključuje Crespi svoje beležke o tej seji 30. maja, »ran. Ničesar od nas ga ne more več sprejeti. Vsa procedura je bila ponarejena in dokument je preveč okrnjen in primerjavi z originalnim tekstom. Poleg tega so bila razprava inleu onemogočile.«

Z drugimi besedami vsi Italijanski delegati na mirovni konferenci v Parizu leta 1919 so med seboj tekmovali v imperialističnih interesih inleu onemogočili vsako razpravo med nami.«

Z drugimi besedami vsi Italijanski delegati na mirovni konferenci v Parizu leta 1919 so med seboj tekmovali v imperialističnih interesih inleu onemogočili vsako razpravo med nami.«

V. S.

SREDNJI VEK NAPADA

Zdravniki specialisti odgovarjajo Vovku

Skofjski ordinariat je 29. marca 1952. izdal okrožnico, ki temelji na govornih papeža Pija XII. 29. oktobra 1951. in 26. novembra 1951. Govori o postopkih, kjer je mati v prid treba žrtvovati plod. Takoj v začetku ugotavlja okrožnica, da »Cerkev slej ko prej, posebno pa zadnja leta, odločno brani pravico do življenja...« Da, dobro vemo, da Katoliška cerkev odločno zastopa to stališče natanko od takrat, ko je fašizem v Italiji dvignil glavo in odkar je Mussolini izjavil, da bo Italija veselila, ko bo njeno prebivalstvo naraslo na 70 milijonov ljudi. Od tedaj namreč katoliška cerkev zastopa to stališče! Kajti fašizmu je bil osnova otrok — bodoči vojak — in ne mati. To, da papež prav sedaj, ko fašizem zopet dviga glavo, govori v istem smislu, morda ni samo naključje. Jasno nam je sicer, da v Italiji po drugi svetovni vojni socialne razmere niso nič kaj rožnate in da verjetno namerni splavi naraščajo nad vsomero, vendar se nam celo za okostenelo Cerkev zdi preveč neživljenjsko, da bi kar sablonso prenašali svoje okrožnice, ki imajo pomen predvsem za Italijo, n. pr. k. nam. Ta »zadnja leta« se verjetno nanašajo na povojno dobo. Ne bomo se spuščali v razglabljanje o tem, da bi imela cerkev za časa zadnje vojne mnogo primernejše delovno področje, če bi hotela braniti pravico do življenja, ne pa da so njeni duhovniki takrat blagoslavljali topove, izpreobročali na smrt obsojene nedolžne žrtve in prekrizanih rok stali ob masovnem streljanju talcev in podobno.

Govorili bomo najprej samo o teh »zadnjih letih«, to je o povojnih letih. Naj govore dejstva, kako našli skupni napori ne samo branijo življenja, ampak se vprav bore za življenje. Poglejmo, n. pr. statistiko porodništev v Ljubljani, ki je v zadnjih letih po opravljenem delu med največjimi na svetu. Leta 1951 sta od 5078 porodnic, ki so tam rodile, umrli le dve ženi, to je 0,04%. V letih 1920—1936 je v isti porodnišnici umrlo povprečno 0,73% vseh porodic. Medtem ko torej danes na 1000 porodic ne umre niti ena, jih je pred zadnjo vojno na tisoč umrlo povprečno 7, da ne govorimo posebej o letih 1920, ko jih je na 1000 umrlo 14, l. 1922., ko jih je na 1000 umrlo 17, ali l. 1928., ko jih je umrlo skoraj 18 na 1000 porodic. (Glej krivuljo št. 1.). Statistike, ki jih

dobe pravočasno pomoč. Naj navedemo v ilustracijo kak primer iz naše vsakdanje prakse. Na pr. žena s prečno lego, mati mnogih otrok, čaka v materinskem domu. Kljub predčasnemu razpoku mehurja in izpadu popkavnice sta zaradi pravočasne pomoči oba rešena in zdrava odpuštena.

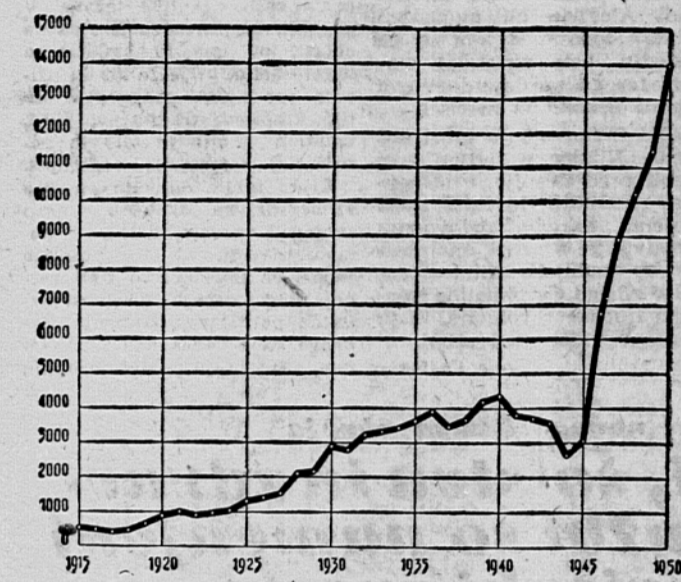
Cesto se rode nedonošenčki. Včasih je bila glavna skrb zanj v tem, da so bili pravočasno krščeni. Ljubljanska porodnišnica je imela n. pr. pred vojno in med njo veliko kapelo in duhovnika splošne bolnišnice, ni imela oddelka za novorojenčke, ne otroškega zdravnika, niti ne ene izolane otroške negovalke. Po vojni pa so bili ustanovljeni v porodnišnici trije otroški oddelki; novorojenčke negujejo in zdravijo stalni pediater in 27 izolanih negovalk. Ustanovljena je bila posebna postaja za nedonošenčke. Kapele in duhovnika splošne bolnišnice ni, kar je novorojenkom le v prid. Stevilke kažejo, da prežive nedonošenčki v mnogo večjem številu kot včasih. Tako je odpravljena za novorojenčke, posebej se za občutilje nedonošenčke, huda nevarnost. Danes imamo namreč poleg postaje za nedonošenčke posebno dojilnico. Mati pride v to sobo po hodniku, otroka pa ji dajo naravnost skozi odprtino v steni, tako da se ne bi na hodniku prehladili. Negovalke in tudi matere imajo med dojenjem preko nosa masko, da ne inficirajo nedonošenčka. Če primerjamo s tem krščenje v mrzli kapeli, s katerim so posebno hiteli prav pri nedonošenčkih, bo vsak razumel, kako strokovnjaki gledamo na te obrede. Obenem se še prav živo spominjamo, da reševanic, ki so prej skrbele za novorojenčke, nismo nikdar uspeli vcepiti ljubezni do otrok, in da njihova borba za življenje nedonošenčkov ni bila taka, kot bi lahko bila, to pa prav zaradi tega, ker so v smrti krščenega novorojenčka videli samo njegovo srečo, ko je na tako preprosto način prišel v nabeska.

In še naprej se je potrudila naša ljudska država. Prav pred kratkim je bil namreč odprt poseben dečji dom, v katerem je specialna postaja za nedonošenčke. Na tem mestu ne bi omenjali denarne pomoči, otroških dokladov itd., ki pomenijo ogromno pomoč državi v prid otroku.

Se nekaj besed o krstu s čisto zdravniškega stališča. Ob vsa-

že ne šteje za enake vsem drugim, in če so stopile na krivo pot, jim skuša pomagati tako, da naš novi zakon tudi žen ne poznaje. Tako jim omogoča, da brez strahu pred zakonom pridejo v bolnišnico in da ne umirajo skrite in od vseh zapuščene. (Glej krivuljo št. 5).

Mi zdravniki smo prvi, ki se borimo proti splavu, in kažemo na zle posledice. Mi učimo, da nosečnost ni komplikacija bolezni, ampak, da je bolezen komplikacija nosečnosti in da je treba bolezen ozdraviti, ne pa nosečnosti uničiti. Smo pa za

Krivulja št. 3 Porodi v porodnišnicah LRS

to, da se umetni splav napravi v primerih, kjer ni drugega izhoda. Znanost napreduje in vrsta teh indikacij se vsak dan krči. Kar je pred nekaj leti veljalo kot indikacija, danes ni več. Potemtakem se trudi znanost, ne pa cerkev, da bi te indikacije sploh spravila s sveta. Nekatere pa vendarle še obstajajo in pogosto smo prav zdravniki, ki ženo nagovorimo in prepričamo, da je treba napraviti splav in morebiti še s sterilizacijo onemogočiti vsako nadaljnjo nosečnost. To storimo po naši znanstveni vesti in globokem prepričanju, ki temelji na opazovanih tisoč in tisoč primerov, ko je žena v smrtni nevarnosti. Hude ledvične bolezni, porodna božjast, prekomerno bolezensko bruhanje nosečnice itd. pogosto uničijo nosečnico — in s tem tudi otroka — še preden je otrok sploh sposoben za življenje izven materinega telesa, alj pa tik pred porodom, med njim ali po njem. O tem, kako vneto prav zdravniki ginekologji in porodničarji nastopamo proti nepotrebnim prekinitvijo nosečnosti, bi vam vedela z ogorčenjem povedati marsikatera nosečnica, ki pa nam pozneje kot srečna mati to šteje v dobro. Zloraba predpisov o umetnem splavu pri nas sploh ne prihaja v poštev, ker se umetni splav napravi lahko samo tedaj, če to odobri komisija, sestavljena iz zdravnikov najboljših strokovnjakov zavoda in se sme opraviti samo v zavodu. Le v izjemnih nujnih primerih se lahko izvrši izven zavoda, vendar je po izvršitvi potrebna prijava na komisijo, ki stvar prouči.

Naj tu omenimo, da so se nazori katoliške cerkve zelo spreminjali. V prvem in drugem stoletju po Krstusu se katoliška cerkev ni zmenila za abortus in ga je s tem dopuščala. Sele Tertulijan l. 222. piše, da je tudi plod v materini telesu človek. Namerni splav so zdaj šteli za umor. Pozneje so na ta Tertulijanov nazor pozabili. Tako trdi Avguštin l. 430., da prekinitve nosečnosti v času, ko plod še nima duše, ni umor. Podobno gledanje zasledimo tudi pri Gracianu v 12. stoletju, ki pravi: »Ako si vzamemo za zgled ustvaritev Adama, bomo spoznali, da šele formirano telo sprejme vase dušo.« Zaradi tega je mislil, da je prekinitve nosečnosti v prvi polovici nosečnosti dopustna. Tu je pomagala teza Aristotela, ki je trdil, da vdahne bog dušo fantu v štiri-desetem, dekletu pa v osemdesetem dnevu po spočetju. Sele zadnje čase je katoliška cerkev mnenja, da nastane novo bitje že takoj po združitvi jajčne in semenske celice in da je vdahne bog novemu bitju dušo. V knjigi »De praeceptis dei et ecclesiae« zagovarja katoliška cerkev stališče, da je vsak umeten splav umor, torej tudi splav

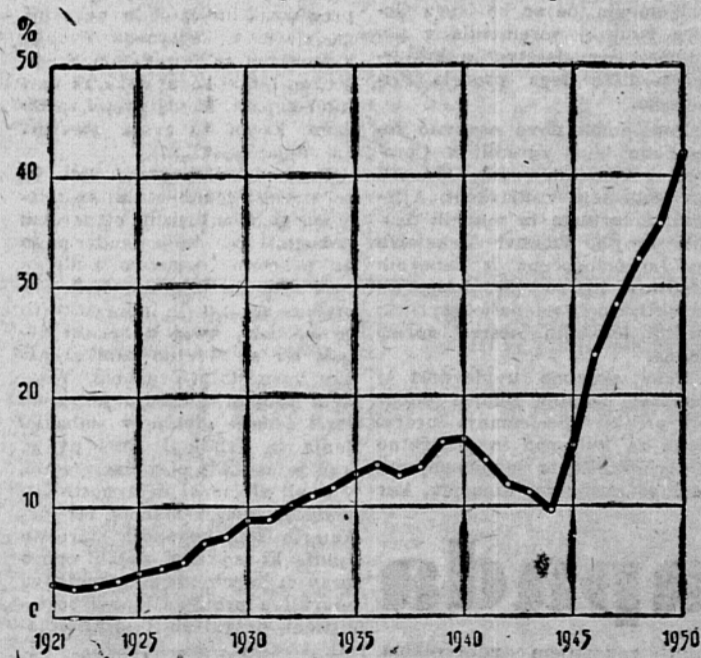
iz medicinskih indikacij. Splava ne priznava niti tedaj, ko gre za rešitev materinega življenja. Prav tako vidi umor v navrtanju otrokove glave na živem plodu, četudi je to edina pot za rešitev matere in bi otrok ob smrti matere tudi sam umrl. Ko govorimo o »nemiljivi božji postavi«, je prav, da se spomnimo, da so se današnji pogledi katoliške cerkve na to vprašanje ustali torej šele po mnogih prijetljajih, in sicer šele pred kakšnimi 80. leti.

Uvodoma omenjena okrožnica navaja, da je zakon ustanova

litra krvi, 3500 din! Kje so še stroški priprave te krvi! In ni redko, ko porodnica izgubi dva litra krvi in še več in to je treba nadoknaditi. Kar izračunajte izdatke! In pri nas nobena porodnica ne plača niti za bivanje, niti za zdravljenje v zavodu! Nasprotno pa se še do bro spominjamo tarif poroke in pogrebnih verskih obredov. Vemo, koliko so babice v bolnišnicah zaslužile za napolnjenimi obkrstih, ko so jim njihove bolniške plače bile samo adnenar za male potrebe. Prava ljubezen do bližnjega bi se prav lahko izkazala s tem, da stopiš v transfuzijski zavod in da daš nekaj svoje krvi za reševanje življenja drugih. Katoliška cerkev govori o plemenitosti in ima pri tem svoj dobiček, naša ljudska oblast pa nesebično dela plemenita dejanja.

Okrožnica zahteva, da je treba: »Poizkusite vse, da se reši življenje obeta, to je matere in otroka. Saj ravno to delamo! Cerkev pa o tem samo govori — brez dejanj. Za učinkovita dejanja pa je treba znanje. Znanje je treba nekje dobiti. Kar zamislite se malo nazaj v zgodovino. Kdo je bil največja ovira na poti k znanju? Kako so opravljali prvi vedoželjni zdravniki obdukcije, da se nauče anatomije in fiziologije? Kdo je nastopal z inkvizicijo proti vsem naprednim razlagam? Kako so gorele grmade, da so zatrle bistre duhove? Katoliška cerkev se je v srednjem veku zagrizeno borila proti napredku in znanosti. Preganjala je tiste, ki so aktivno posegali v dogajanje prirode, kot to dela še danes, kakor kaže prav ta okrožnica. Preganjala je tiste, ki so odkrivali, kakšni zakoni delujejo v mrtvi in živi prirodi. In vendar je šla znanost naprej! Kuga, kolera, koze itd. so za nas samo še grozne pripovedke. Niti v sajnah nas več ne motijo. Ni moflih in ne dogma tista, ki jih je odpravila. Odpravili so jih poizrtvovalnost teh borcev proti smrti, ki so pozabljali na svoje zdravje in življenje, polet misli, delo v laboratorijih ne glede na nevarnost, trdi a logični predpisi, to je krilo pota znanosti preko vseh ovir, in le prepogosto tudi preko ovir, ki jih je delala katoliška cerkev.

Okrožnica piše: »Če pa kljub vsem napredkom znanosti se preostajajo in bodo preostajali v bodočnosti primeri, v katerih je treba računati s smrtjo matere... ne preostaja drugega, kakor ukloniti se s spoštovanjem prirodni zakonom in ukrepom božje previdnosti. Preprosta bi temu rekli: zdravnik naj se ne vtika v zadevo in naj pusti ženo umreti. Naj navedem primer: Zanemarljena prečna lega, ki nastopa po navadi pri mnogorodnicah. Babica pokliče zdravnika in oddaljeno vas. Otrok je še živ. Če zdravnik ne poseže, bo v kratkem nastopilo raztrganje maternice. Minuto nato bo otrok v materi umrl. Kratko za tem bo umrla tudi mati zaradi strašne poškodbe in izkrvavitve v svoj lastni trebuh. Če bi stala pri postelji te porodnice pisec te okrožnice kot zagovornik dogme in pa zdravnik, v krogu morda sedmih otrok, zvečine še čisto majhnih, ali bi pisec imel srce, da bi zadržal rešilno roko, ki bi navidezno pokončala živ-

Krivulja št. 4 Odstotek porodov v porodnišnicah LRS

ljenja? Naj omenim, da so samo na ginekološko-porodniški kliniki v Ljubljani vsako noč v njenih prostorih štirje dežurni zdravniki, nekaj pa jih še čaka tesno ob telefonu, da pribeže na prvi klic na dodatno pomoč, in sicer ob vsaki uri, ob vsakem vrenju? Mislimo, da je skrajno neumestno tem ljudem klicati »ne ubijaja in jim groziti snad kakršnokoli indikacijo se dviga nemiljiva božja postava«. Ali veste, koliko truda je treba, da deluje naš transfuzijski zavod, ki je bil ustanovljen šele po vojni, torej »zadnja leta«. V njem tudi teče noč za nočjo dežurna služba, ki nam omogoča več kot čudežne rešitve življenj. In koliko našo državno skupnost vse to stane? Transfuzijski zavod, n. pr. izplača krvodajalcu, ki da pol

Ali pa tale primer — vsi primeri so vzeti iz vsakdanjega dogajanja! V bolnišnico pride mlada privesnica. Zal prepozno. Medenica je nekoliko pretensna, porod se zavlačuje. Žena ima že zvišano temperaturo; otrok je sicer močno prizadet, a je še živ. Neizkušen zdravnik bo poizkusil težke klešče (imamo tudi lahke primere kleščnih operacij), pri tem pa bo raztrgal ženi maternico, tako da je treba le-to odstraniti. Otroka zaradi poškodb umre čez nekaj dni. Če bi zdravnik žrtvoval otroka, bi napravil lahko operacijo, in žena, ki bi ne bila ob maternico, bi lahko imela še mnogo otrok. Recimo, da se v istem primeru zdravnik odloči za cesarski prerez. Kljub penicilinu in drugim podobnim sredstvom bo žena verjetno umrla za infekcijo: Otrok bo morda ostal živ, vendar — koliko jih bo preživelo brez matere. Vsek porodničar je doživel take in podobne primere. To so pretresljaji, ki so nepopisno težki, ne le za družino, temveč tudi za zdravnika.

Takih iz življenja vzeti primerov bi lahko našli neskončno vrsto. Poglejmo rajši, kaj pravijo ljudje, ki vse to dobro poznajo. Prelistajmo najbolj znane učbenike porodništva za zdravnike in babice iz vseh mogočih dežel. Vidimo, da so vsi ti veliki porodničarji istih misli. Eno je dogma, dozorela in okostenela v cerkvenih prostorih, vse kaj drugega bi pa bilo gledati, kako zaradi upoštevanja teh dogem ugašajo cvetoča življenja mater v trenutku, ko skoraj dosežejo največje življenjsko srečo. Porodničarji sveta so si edini: treba je rešiti vse, kar se rešiti da! Kdor pa zagovarja take dogme, kot je v škofjski okrožnici, ta nas sili, da roke prekrizamo, to je: ubijemo mater in z njo otroka v primerih, ko bi vsaj lahko rešili mater.

Uporaba vrednostne bilance

Umrljivost po splavu v %
Umrljivost porodic v %

Krivulja št. 5 Umrljivost po splavu in umrljivost porodic v porodnišnici v Ljubljani

je, mislimo, ravno v okrožnici nestvarna. Saj gre za življenje otroka v materi. Če mati umre, potem v mrtvi materi plod ne more ostati živ in tudi umre. Kako naj ob neaktivnem zadržanju zdravnika ali babice — kot ga priporoča cerkev — pravočasno pride iz mrtve matere in do kisika?

Prejle sem omenil cesarski prerez. Malo komu je znana zgodovina cesarskega prereza, v kateri ima katoliška cerkev precejšnjo vlogo. Na mrtvi ženi se je delal cesarski prerez že v davni. Verjetno so to delali že Egipčani, prav gotovo pa Rimljani, ki so imeli že 715 let pred našim štetjem zakon o tem. Prav isto so zahtevali Buddha in stari Judje. V Evropi je na živi ženi prvi napravil cesarski prerez leta 1610 Trautman iz Wittenberga. Žena je 25. dan umrla. Nato so delali cesarski prerez vedno pogosteje, vendar je bil uspeh porazen. Tako je v porodniških učbenikih napisano, da od 1787. do 1876. ni bil v Parizu niti en sam cesarski prerez uspešen. Prav to so leta 1877. ugotovili na Dunaju da običajno katoliška cerkev ni bila posebno za novosti in napredek, se je takrat, ko so po cesarskem prerezu umrle skoraj vse žene, zavzemala za to operacijo in je pomagala, da je število cesarskih prerezov močno naraslo, ker ji je to omogočalo, da krsti izrezanega otroka. Se l. 1887. je neki porodničar napisal, da je uspeh boljši, če se operira porodnica sama ali če je trebuh odprl razdivjan bik z rogom. Zbral je devet takih primerov in od tega je pet žensk ozdravelo, medtem ko je ob istem času v New Yorku bilo napravljenih 11 cesarskih prerezov in je ozdravela samo 1 žena. Vendar se v tem času že sliši, da je smrtnost znala »samo« 60%, pa tudi 50%.

Danes poznamo celo vrsto različnih cesarskih prerezov, ki nam omogočajo rešiti ženo in otroka tudi v nekaterih primerih, ko je porod že nekoliko zavožen in bi po prvotnem na-

činu cesarskega prereza žena prav gotovo umrla. Cesarski prerez pa ima vendarle še svojo smrtnost, posebno pri zanemarljenih porodih. Zato se je treba boriti za prosvetitev, za dobre ceste, telefon itd. Ne bomo pa zdravniki tvegali življenja matere s cesarskim prerezom, če ugotovimo, da je otrok spaček, in teh je okrog 10%. Na pr. za žabjeglavca ali otroka z opensko kilo, odprto hrbtnico itd., če jo pravočasno ugotovimo. Ne bomo delali cesarskega prereza, ampak bomo take otroke — in to po vsem svetu — žrtvovali, če bo potreba, v prid matere.

Pa tudi takrat, kadar je čas za tak cesarski prerez že zamujen, v bolnišnici se ne vržemo puške v koruzo. Pri mnogorodnici nam včasih uspe, da s prerezom srmančice zrasti vendarle še dobimo živega otroka. Ta operacija je nevarna za ženo, pusti ji lahko skrajno težko hojo in trajno puščanje vode. V Ljubljani je bilo do sedaj napravljenih okrog 70 takih operacij, in sicer vse s popolnim uspehom, čeprav je ta operacija skoraj povsod v svetu zaradi nevarnosti trajnih okvar za ženo že opuščena.

Kdo nam bo zameril, če te operacije tudi mi ne delamo radi, če je tudi pri nas vse bolj redka? Mi ne gledamo samo na to, da bi mati in otrok ostala živa, mi gledamo tudi na to, da bosta oba zdrava. Kaj nam pomaga, če rešimo otroka s težko porodniško operacijo, če pa je mlada mati invalid n. pr. brez maternice, če težko hoji itd., otrok pa bebec zaradi kvarnih posledic pri porodu dobljene možganske krvavitve? Tako ne gledamo samo zdravniki Titove Jugoslavije, tako gledajo vsi vodilni porodničarji sveta danes in so gledali stoletja nazaj. Globoko smo prepričani, da niso bili vsi pisci svetovno znanih porodniških učbenikov za zdrav-

niko in babice na križi poti.

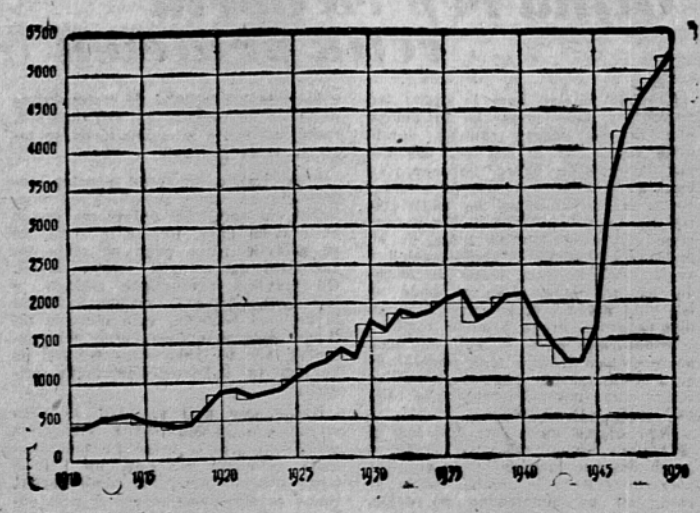
Dvomimo, da so bili vsi prav vsi sami brezcervi. Verjetno so spoznali kljub svoji katoliški vernosti vse nesmisel in krutost okostenelih dogem katoliške cerkve in so ravnali mimo njih po zdravem glasovnem razumu, po svoji znanstveni vesti, po srcu in po izkušnjah. Zdravniki se tu ne opiramo na izjemne možnosti, na računamo na čudeže. Danes pri nas vse sloni na dejstvih. Po vsem svetu se vsak dan, leta in desetletja zbirajo izkušnje, ki temelje ne na sto in tisoč porodih, ampak na deset tisoč in sto tisoč in milijonih opazovanih porodov. Vsek dan izhajajo v vseh delih sveta debeli zvezki o porodniški vedi in znanosti. Neverjetni so laboratorijski napori za izboljšanje porodništva. Vrste se svetovni kongresi porodničarjev. Tu se izmenjavajo izkušnje, pridobljene po sirmem svetu. Pred dvema letoma je bil tak svetovni kongres porodničarjev in ginekologov v New Yorku. Udeležili so se ga zastopniki 49 držav. Tam se je zbralo čez 3000 ljudi, predvsem zdravniki, pa tudi nekaj srednjega medicinskega kadra, ki se ukvarjajo s to problematiko. Udeležili so se ga tudi štirje jugoslovanski porodničarji, od tega dva Slovenca. Cilj je bil en sam: zboljšati skrb za mater in otroka. Tam so se zbrali ljudje, ki so posvetili življenje tem vprašanjem. Njihovo znanje sloni na stoletnih pridobitvah porodništva in na lastnih deset in desetletnih izkušnjah. Zamislite si, kako bi bilo, če bi kdo tedaj prebral na kongresu okrožnico škofjskega ordinariata! Ker pa le-ta temelji na govoru samega papeža in ker okrožnica pravi, da je »že več kot pred deset leti cerkev izrečno obsodila umor življenja, ki se zdi brez vrednosti. Zakaj potem na takemle kongresu zastopnik cerkve ne reče besed papeža: »Zato ga ni človeka, ne človeške oblasti, ne znanosti in ne indikacije — zdravniške, evgenične, socialne, ekonomske,« (Nadaljevanje na 4. strani)

Krivulja št. 1 Umrljivost porodic v porodnišnici v Ljubljani

omenjamo, so tako svetle, da jih s ponosom lahko pokažemo kjerkoli, saj so med najboljšimi na svetu. Vzrok temu izboljšanju je napredek. Moti se, kdor bi iskal vzrok samo v penicilinu ali podobnem. So države, ki so glede takih sredstev mnogo na boljšem, pa vendar v tem vprašanju zaostajajo za nami. Zakaj? Ker je pri nas skrb za človeka prvo. Čeprav ima, n. pr. Anglija edinstveno zdravstveno zaščito, so omenjene naše številke ugodnejše od številke iz njihovih vodilnih porodniških klinik. Brž ko smo prišli do spoznanja, da sta porodnica in otrok najbolj varna, če žena rodi v veliki porodnišnici, so v naši ljudski državi takoj storili potrebne ukrepe, da kljub ogromnim drugim težavam gremo po tej poti. V Ljubljani, n. pr. zdaj že rodi 94% žena v porodnišnici. Oglejmo si številke za celo ljudsko republiko Slovenijo: te številke najbolj pričljivo govore, kako so, ne samo v mestih, ampak tudi na deželi prizadevanja naše ljudske oblasti prosvetljala ljudi. Tudi s podedelja prihajajo žene v porodnišnice in vedno večjem številu in tam varno rode. (Glej krivuljo št. 2, 3 in 4).

V teh številkah se skriva še ogromno drugega, trdga in že opravljenega dela. Spomnimo se samo na našo zaščito noseče žene, ki je edinstvena na svetu. Kaj pomeni nje izvajanje za obvarovanje življenja mater in otrok, je vsakomur jasno. Te lepe številke — ki pa niso gole številke, marveč premnoga življenja mater in otrok — temelje med drugim, n. pr. tudi na materinskih domovih. Nesteto žer in otrok je včasih umrlo, ker so dobile prepozno strokovno pomoč. Zavožen porod je eden tistih vzrokov, ki je treba včasih žrtvovati otroka, da ne umre oba, mati in otrok. Pri-zadavamo si, da zdaj na terenu babica in zdravniki izbere vse sumljive primere in te nosečnice potem čakajo v materinskih domovih ob porodnišnicah, da

Krivulja št. 2 Naraščanje porodov v porodnišnici v Ljubljani

